

UN INSTRUMENT DE LUT ARS PENTRU ORNAMENTAREA CERAMICA HALLSTATTIENE

A. LÁSZLÓ

Cu ocazia săpăturilor arheologice din anul 1968, efectuate în așezarea hallstattiană de la Cozia (județul Iași)¹, care prezintă strînse legături cu cultura Babadag și grupele înrudite, s-a descoperit un instrument de lut ars, servind pentru ornamentarea ceramicii. S-a reușit astfel să se stabilească că motivele ornamentale considerate în general ca fiind imprimate cu **torquesul**, cu fals **torques**, sau cu șnurul, erau realizate de fapt prin imprimarea marginii crestate a unor mici instrumente de lut ars de tipul celui descoperit la Cozia².

În cursul săpăturilor din anul 1969, într-o groapă hallstattiană s-a descoperit o nouă piesă similară, ruptă în două, dar păstrată în perfectă stare (fig. 1)³. Obiectul are înălțimea de 5,5 cm. Partea inferioară este plată, în formă de evantai, cu lățimea maximă de 4 cm. Marginea arcuită a piesei prezintă 16 crestături oblice, cu o înclinație de cca 45° (fig. 1/c). Mînerul, de secțiune ovală și gros de 0,9—1,2 cm, lărgindu-se în partea superioară, se termină într-un romb cu marginile ușor arcuite. Rombul, avînd axele de 2,60, respectiv 1,65 cm lungime, este hașurat prin 11 linii incizate, paralele cu axul lung (fig. 1/b). Spre deosebire deci de primul instrument, descoperit în 1968, care a servit numai la realizarea unor motive liniare, cu noua piesă se poate imprima atît un decor liniar cît și motive romboidale.

Astfel, imprimînd marginea crestată a instrumentului se obține o amprență liniară, lată de 2,6—3,3 mm și lungă de maximum 4,6 cm. Prin juxtapunerea unor asemenea secvențe imprimate se poate obține însă și linii „continue“ de diferită lungime. Aplicînd această tehnică, am reușit

*) La sesiunea științifică festivă a Muzeului din Sf. Gheorghe (16 noiembrie 1969) am prezentat comunicarea **Cu privire la tehnica de ornamentare a ceramicii hallstattiene de tip Babadag**. Intrucît în momentul acestei sesiuni am avut deja predat spre publicare un articol cu același titlu (cf. nota 2), în volumul de față prezentăm doar o descoperire recentă, necuprinsă în articolul menționat mai sus.

să realizăm în plastilină motivul ornamental cel mai frecvent întâlnit la Cozia : banda liniară în zigzag, adesea mărginită în partea superioară de o bandă liniară orizontală (fig. 2/1)⁴.

Terminația romboidală a mînerului piesei discutate a servit la imprimarea unor romburi hașurate. Prin această tehnică se poate realiza atât un decor simplu, constând din șiruri de romburi (fig. 2/4), cât și un decor dublu, pozitiv și negativ, obținut prin imprimarea a mai multor șiruri juxtapuse de romburi, rezervând astfel din fond alte șiruri de motive romboidale (fig. 2/2—3). Pe ceramica de la Cozia se constată ambele tipuri de decor, realizate atât în tehnica imprimării, cât și în cea a inciziei. Menționăm că pe lângă decorul romboidal, obținut cu ajutorul unor instrumente de tipul aceluia prezentat mai sus, pe ceramica de la Cozia se întâlnește și motivul romburilor hașurate, compuse din secvențe de linii imprimate.

KIVONAT

Égetett agyagból készült edénydíszítő eszköz a koravaskorból

A Babadag műveltséggel és a rokon csoportokkal szoros kapcsolatot mutató coziai (Iași megye) koravaskori településen végzett 1969. évi ásatások során újabb égetett agyagból készült edénydíszítő eszköz került elő (1. ábra). Mint a mellékelt plasztelin-lenyomatok mutatják (2. ábra), ez az eszköz egyaránt szolgálhatott vonalas díszítőelemek, mint például a tört vonal-szalag (2/1 ábra), valamint vonalkázott rombuszokból összetevődő minta bepecsételésére (2/2—4 ábra).

NOTE

1. O scurtă prezentare a rezultatelor sondajelor din 1966—1967: A. LÁSZLÓ, O așezare hallstattiană la Cozia, în *Arheologia Moldovei*, vol. VII (în pregătire).
2. Idem, Cu privire la tehnica de ornamentare a ceramicii hallstattiene de tip Babadag, în *Memoria Antiquitatis*, I, Piatra Neamț, 1969 (sub tipar). Recent, s-a publicat o piesă asemănătoare descoperită la Insula Banului. Cf. S. MORINTZ și P. ROMAN, Un nou grup hallstattian timpuriu în sud-vestul României — Insula Banului, în *SCIV*, 3, 20, 1969, p. 411, fig. 7/10.
3. Publicînd piesa descoperită în 1968 la Cozia, ne-am ocupat pe larg cu tehnica de ornamentare a ceramicii cu ajutorul acestor instrumente. De asemenea, am încercat să punem în discuție și unele probleme, ridicate de identificarea acestei tehnici. În rîndurile de față nu mai revenim asupra acestor probleme, limitîndu-ne la prezentarea noii piese, descoperită în 1969.
4. Acest motiv este frecvent întâlnit pe ceramica așezărilor înrudite din Moldova. Cf. M. PETRESCU-DÎMBOVIȚA, Cetățuia de la Stoicani, în *Materiale*, I, 1953, fig. 6—8 (Stoicani); I. NESTOR și colab., Șantierul Valea Jijiei, în *SCIV*, 3, 1952, fig. 5/7, 9—10, 12 (Pocreaca); AL. VULPE, Zur mittleren Hallstattzeit in Rumänien (*Die Basarabi-Kultur*), în *Dacia*, NS, IX, 1965, fig. 7/8 (Bradu); A. LÁSZLÓ, op. cit., în *Arheologia Moldovei*, vol. VIII (în pregătire), fig. 7/7—9; 9/2, 4—6; 10/1—4; 11/3—5, 7—8, 10 (Cozia).

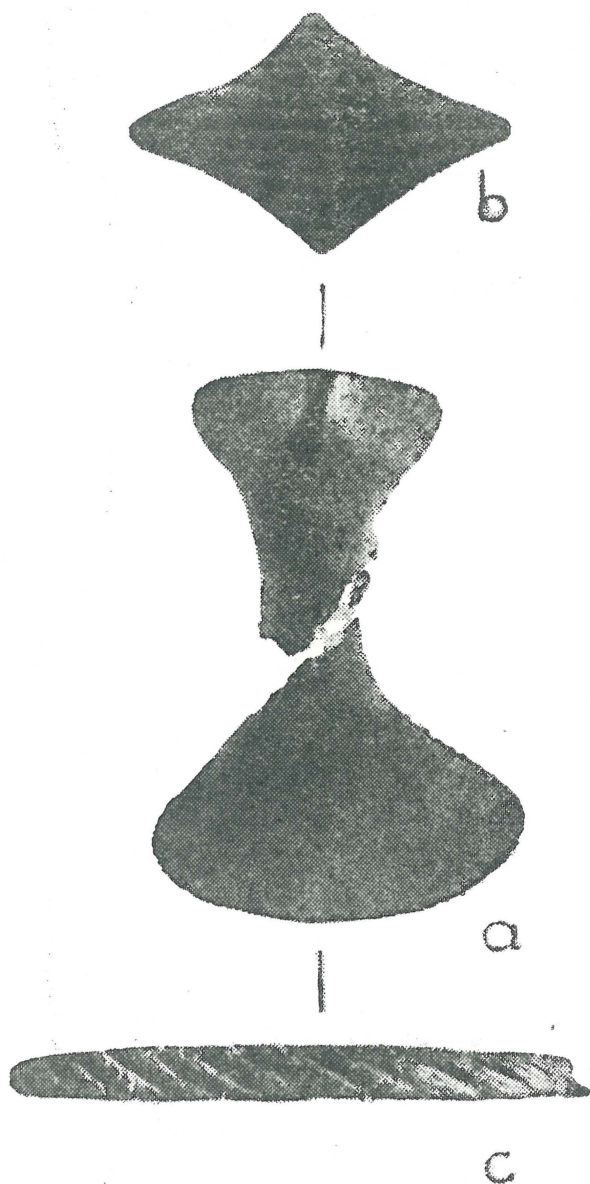
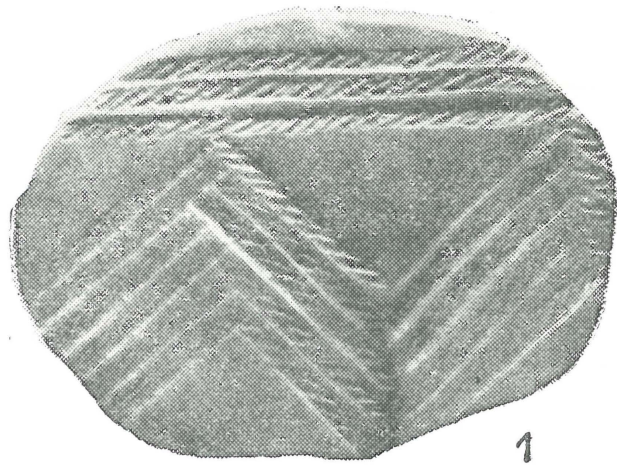

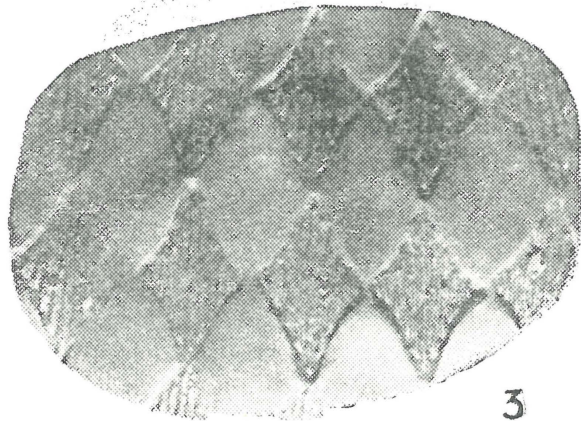
Fig. 1. Instrument de lut ars pentru ornamentarea ceramicii, descoperit la Cozia. In ansamblu (a), terminația romboidală a minerului (b), marginea arcuită crestată a instrumentului (c). (a = 1,14, b = 1,65, c = 1,57 mărimea naturală).

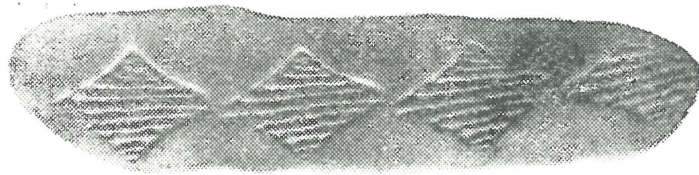
1

2

3

4

Fig. 2. Motive ornamentale imprimate în plastelină cu ajutorul instrumentului din fig. 1.